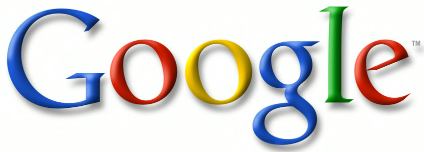
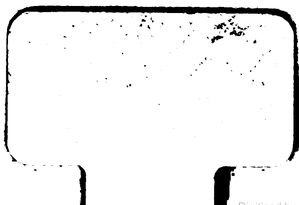

darson

Nockrar Hyg-hreystelegar
Harma-Tavlvr,
Efter Agætan Mann
Gvþmvnnd Sigvrdarson,
Vestan fra Ingialldshole a Snæfells Nese.

Er fyrst XII. visna Flockr og þvla fyre framan.

På fylger

Stvtt Tala,
vm Mvn Lifs oc Dauþa Visra oc Skam-Visra Maña;

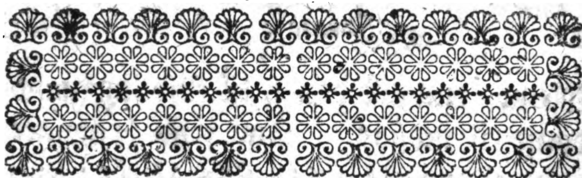
Enn Siþurst er

Mur Hanns.

SENECA lib. de Provid. Cap. 6.

Vyrdet eige dauþan nockvrs, seger Gvd; þui hann hefer eg auþuelldarstan gavrdt allra lata: Ndar Inngavngv tima hefer eg langan gavrdt; enn vtgavngv timan skiotare helldr enn auga uerde akomet. Siaet nv, hvat skammr og greidr vegren er til yþar Frelses!

Prenntad i KAUPMANNA-HÖFN,
J þui Kounglega Wäysen-Huuse, af Gottmann Friderich Kisel, 1755.

Formale
til þess goþfvsa Lesara.

Ef eg skal nackuart flytia mitt Mal i þeim skyrdav Tavlvm er her fylgia strax a efter, þa er þat helldst tuennt, sem eg uillda beiþast at þv liter a, goþr maþr! Kynne þat uera, at sumer segdv, litel nauþsyn bære mier til at hefea Þvilikan Bokmala. Enn eg ma þar fyrst ansuaur ueita, sem Vrsauk er og efne þessara Talna: Bioþa lavg minniar Nattvrv, at lata þau engen sannende vmællt uera, er eg kann at mæla til nockvrra nytia; og kalla eg allvm mannvm avþsenar uera nytsemdir lofligra dœma, enn omaklegt at þau niþre ligge; þvi engen er sa hattr heimspeke, sem meir eþr betr uekvr oss synndvga

Menn, enn goþ døme, til fyſv og uond døme til uidſiar. Auk þeſſa þravnget mier avnnr Skylld til ſliks Uerks: enn ſv er ættar og þegennar uelgerdar; ma eg ei uera ſa vþocke, þat ei ſyner ek þær meniar, er eg æ hefe, þegens foſtvrs og aſtvþlegs uiþrgavtnengs. Ok þar um-frainm, at hinn ſæle maþr ſparaþe engan hlvt til þeſs, at eg fenge þa namnbot, ſem Gvþ hefvr mig til ſkapaþan og uegle-gvrſt kann at faſt; enn þat er at uerþa Maþr. Og þo yfergnæuer þat, at ſea koſtgæfe geck haunvm ei til ſialfrar ſinnar gagnſemdar, eþr annarar enn nv gat eg, huad þo oft ſkeþr; helldr orkaþe havnvm ſv alvþ æ meire afvſv og dygdafvlls fagnaþar. En þótt ſynaſt kynne ſomſtaþar holſligu til Ords teket, þa ygger mig fremr þadan riſa, at ſlikar Tavlvr gavraſt vtiþar a uarvm davgvm; enn eg biþ Menn gefa gaum at envm ſyrrvm æue ſagvm, huar rædt uerdr vm tafngavfiga goþa Menn: huart eige ſin-

naz

nar glik ordtæke. Og þycker þo leiendum þa litt eþr eige frabregda.

Su er hin aunur Orsauk þessa Formala, er minnr er metande, enn eg uerd þo at skira, bæþe fyre þessara talna Saker, og annara, sem eg med Haundum hefer haft eþr hafa kynnag. Þar er hætter ero minnar ritagaurdar, huaurttue Gea i sundrlausu og samfaustu Male. Grunar mig, nockrer kalle þat Affecte, at eg skrifa ei almanna Mal, sua huaurmaþr skile: Vil eg þui suara um Skalldskap, at eg ser opt miner samlennder uilea kueþa sem myrkuast, sua at þratt uerdr uitleysa ur fyre þeim er ei kunnu rett at yrkea. Skapa Menn a uarum daugum, at skallda leyse, nyia bragar hattu, Ord og Kennengar, og skipter þa mersta huert uel er skapat eþr ei. Nu þycker mier sannligar, at likeazt helldr i fornan Skalldskap, þegaruanda skal: þui þar sier eg uissar Reglaur, og þar er

 uist

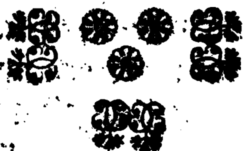
uist Folgen i nockur skavrvngskapar-ande, sem heiter a Rúmuerskt Mal *Gravitas.* Og þott eg huerge mege nærre koma; iþrott enna miklv fornskallda, þa uil eg þo helldr freista þess betra, en gauvra raunarlaust þat it lákara. Þo eigo Menn leost at Kueþa vmm þad er aller skulv skilea, so sem erv andliger los-favngar; enn aþra lvte þa er nockvrs sie uerder eþr fyseleger, megv menn dyr-gyllda gera, sua þeir einer havndle sem megen hafa til, eþr kapps ullea vm kosta.

Um ræþr ma eg allt hid sama mæla, vtan hvad þær erv af eþle liosare, og bunndnar ero þær flervm lavgmalvm. Nu þycker mier ei makligar, ef eg skal rita a Islendska tvngu, at brvka mal þat er flerster tala, sem annat hvert fylldt er af inndlenndre spilltre malyskv, elle-gar hins uegar af vþarfligum lanaror-dvm Annara þioþa, sem tidt erv bæþe vskilen og bavgvd, nema hvart-tue-Gea sie.

Enn

Enn, þott eg uite þat sie sidr, at mæla a latinu efter lærda Menn, þuí so tunga hefur mest tignut uerit, langa æfe; þa synez ei uerr falled, at a Jslendsku se ger minning þess manns, er meþ soma uar islendskur: Sua þrauta og aþrar þioþer flerstar allar a uarum dagum, at þær skra uendelega allan froþleik a sitt Mal, þat engaum sie uarnat ad nema þeim er skunnd leggr a. At lyktum uil eg ei dylia þess, er mig uarer, at nockrer kalla, eg helldr drage til þau Orþ og Ords Hattu, sem usialldan heyrest i uaro male: Ma eg ei neikuæþa þat; enn hitt biþ eg þa dæma, sem uit hafa til, huart ei sie þau ukunnu Orþen iafnuel, ehr sem hetur tilfunnden, enn hin tiþare. Ma og engen telia at þi, at eg uannda þat Orennde, er eg atla uerda kunne siþar mer frabært: þyckunz eg þa mikit unnet hafa, ef auk fyrr tedra nytia fengezt so nyt, at hagstæþeleg gleimd Ord yrdu at nyiu minnestæþ. Nu mæler eg ei

sïa selldvm ordvm þar fyrer, at eige sie sa ardr mikla halldast, þat i Kvnnatto hallde rettegu Malenskv vidlikt og huer-rar annarar gödrar og gamallrar skipne-nkv, liggr hulen nackuiar stadfesta geps-mvna huerrar þeodar: Siavm; uer af mörgom dømom, hve stor vmskipte teket hafa heller Lands lider, efter þat sem þeir breytto sidom og malfore efter aþrvm þioþom; sua hafa þeir gavrzt huerskynder og þrottlauset, enn gear-ner a vtkennda vsidv, at efter einn alldr þeckea þeir eige sialfa sig. Enn þott her ligge sua mikid uid; þa ber oss þo iafn-fvsliga at kasta vsidum enn fyrre Manna, og taka upp aftur nu sidgiæþe, huaþan sem kuama, nær uer siavm oss er þeira aþr uant.

Þer

Her byreask nv Talavrnar:
Þar es o brvt
Goþr maþr oc uitr oc ogetur Haufdenge

Gvþmunndr Sigvrdarson,

Syslomaþr Kongs i Sneafells
þinge
oc
Vinboþs maþr hanns yfer Arnarstapa
Jardom:
Sim Andaþezc
O Staþ o Sneafells-Nese
Freadagen nestan fyre Mikeals Messo
Or Krists Byrdar CIↃ.DCCL.III.
þat vas it otta Rices
Friþrecks Dana Konvngsens
Fymta
meþ Þui Namne.

Han uas

Svþhred'r oc Geþprvþe,
Scilgoþr oc Scaurvngligr,
Uinaufanndr oc uinfastr,
Einfalldr oc æinardligr,
Hollr oc heilraþr,
Stilltr oc Storraþr;
Hafde Rysno mikla,
Uas aur at fe,
Oc hofs maþr vm flest

Han uas

Ettarlaucr, al yþo steorn,
Uinr haufdengea, uestra liþsinne,
Eckna fro oc feþorlosra,
Sinna launda sæme:

Hann

Trega Trvlynder,
Syrgea Samlynder,
Grata Goþer Menn,
Ifazc Afaundarmenn
Oc Quiner;
Pui þæir misto hanns:

Hann

Er mestr Harm daþe
Ettmannom oc Astuinom,
Er nv sacna
Uinar i staþ.

Sua

Sua kuaþ æinn hæirra vm late hanns:

I. Mic håfa nettor uittan,
Uegþings for ec hinngat
Illo heiman heille!
Huaut at kueþe dvra
Låsö mier daprar Diser?
Dvr io bellre loav
For; enn nv suiþres suare
Sésa klackande gefvr!

II. Fallen es for Elle,
Fvre bord, vnnd stordo!
Fer ec hrygglcica fare,
Fer ec ofvr hæiþe huera
En glict es sim bannaut.
Aull sie gonga min þongar,
Sim no dvggelegt liggr
Lic uid rrefea brico!

III. Ehlengr bra braþla
Bvnndens ro Guþmvnndr:
Aund hefer farit til fonndar
Friaþ Stirn hara laþa.
Hueim faz fegre døme
Fvre nøgd davþans høgdar?
Snelog leiþ furer augo,
Lif haufdingea sniuer!

IV. Uæit ec minn uinr es laten
Ual mvna þar sala
Bast hefer gert, fra gestaumt
Geck vm ræit til hyrdsuæita

Kriste

Kriste hea, sem hraystan
Hefer gøhéng i Møho,
Scilen fro sonda folom
Fnic til himen ricea.

V. Huat ro hnagløpa fyror,
Hasillendr illa
Uid hean i hiar ronvm
Porre flömelge snorra?
Her ro feoendr fearre
Flockr afondar bocka,
Her roha man mærre
Min ast gehe sino!

VI. Huat øpa Conor oc Bnopar?
Kar!, øpatto snatla!
Hugget af Harma deggo
Hvetean fyrgea myrgen!
Brott es hann mano uet hitta
Himen golf yfer seolfan
Hlira! mans es i mælnom
Matalaust at grata.

VII. Oraum man fremre føra
Fegens dag muna, Regen
Scuggsea gerder glauggaurst!
Gerr synt ahro betr
Uars lice uinar hverso
Uelliha man sihan;
Mannge selingea songa
Sto meir ha es han høyrer!

VIII.

VIII. Drevper helldr og hrapar
Hæiþsuell o snefelle:
Gygnaþe suæit uiþ sagnar,
Sistrauþ Mærengs dauþa;
Horsen es stvre starsa
Storkuþr hels fyrer orco:
Þat skauc lafde þravþe,
Þræit Goþmenne flera.

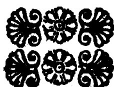
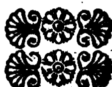
IX. Alldr æi kuam i kuellde,
(Kuelld heims fyrnezc helldr)
Alldongr annar gylldr
Vrmeskers uiþ þersan:
Vmiser uerar uese
Ualld hafande malldvrs
Sneoagnvps fenea fræia,
So hæit æi slican sin aþr.

X. Far heill uinr uera
Uegbraut, vnndrænav þrautom
Fra til sevnna seautar
Svnno Grams! uit vnnim
Vrdlengs vþn eþr orde
O spor fere þorem;
Þannvg spurea kiol kvnnim
Kvrran til himens forra.

XI. Brett

XI. Brott, vnnz heiler hittvmz
Huad ratande þadra?
Brott þars halldom hatto
Heimspecings o þinge!
Vemol uittrengar døma,
Uemol føþa saler:
Goþs es hvgt en høga
Huild Dvrdlenga uilldom.

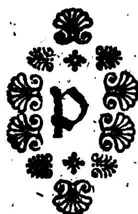
XII. Heþra lac; ere locit
Lin golls harme þinvm
Nar vnnd Folldo fare;
Fann aund gleþeranna.
Helst reþc tueya tvlfta,
Telea noquiþar helev:
Bvnnden tel eg aull o ennda
Ord Dræplenge fordom.

Talan

Talan sialf.

Þad hygdag at ræþa nockot vm vlikar at hafner, uisra og Skammuisra eþr heimiskra manna, og bakna til asamt, meþ solikre ræþv, uitvrligra frammferda þess mans, er stocken a, her næst fyre framan. Og synez mier þui æi illa tilfundit at hefea uarn formala, med Formala þess Meistara, er einhver hefer merstr spekingr uered, af fornvm maunnvm, her a nordr laundvm; Enn hann byrear sua bok sina, þa er hann kallar Kongs Skuggsio, talande vm siþa gautr manna i þessi ueralldv: Ek leidda, seger hann, allar iþrotter fyrer augv hugar, ok ranzsakada ek med athygle alla sido huerrar iþrottar: þa sa ek miken siollda mæþazt i uillvstigvm þeim er frahaullodu sidligvm þiodgautvm, i uilli attir vsida, ok tinduzt i vbyggeligvm daulvm, þeir er þa stigv gengv er mest lagv Forbreckis; Þuiath þeir þreyttuzt af langri mædi rynnins uegar ok haufdu eige brecku til vppgaungv, ok eige

sonndv

funndv þeir gagnstigv þa er þa mætte leida til þioduegv sida. Sa fiolldi Syndizt mier tinazt med ymisom athburdum: sumer fyre fafræde Saker, þuiath uillvstigar uoro þo miok trodner, ath þeir synduzt fysilig-ster ath ganga, ok hvgdv fafroder Menn, ath þat uæri þiodgavtvr, þui ath þar uar mestur fiollden a. Enn somer tynduzt fyre lete Saker ok ræktarleyse, somer hræddust Had oc Spott, ef þeir geinge ser einer at uegar; enn somvm geck til þralynde og illska, med ymisom girndom. Enn þa er ek hafda ser hafnan sidseme ok tion hafnanda, þa hvgda ek med mier huvrn stig er ek skyll-da ganga, þess er ek yrda einnsaman staddr a þeim ueg er ek tæka ganga; Po ei þa gagnstigv er ek sa flesta þreytast a, ath ei mædde mik breckvmegn ef ek fystvmst aptvr ath huerfa.

Ecke ma eg miklv bota uid þessa grein, enn þad eitt ma eg vm hana uatta, at hon er lifande domesaga reykanar dauþlegrar manneskio a jardar œue skeiþe; skal þui ofan taka dvlkofran, og lata sea bert hauvrvnd mannligrar Nattvrv, i rettvm skilninge Lifs og Dauþa, sem margr vmtalar, sa er eige kann grein a at gaura. Enn þott margr loter sie latnes vtanbrautar, sem nauþsyn bære til at glosa, þa umom uer, at tilgangr oc storleike þess Orendes, er eg hefer i mvnne, lata uarkynazt þat er auant er.

Sua

Sua sagde merkelegr mahr og agætt spekingr, Lucius Annæus Seneca, ad Hann villde sia dauhann med hinum sama suip er hann heyrde hann; og endte hann hat, sua sem sihar reyndez og i frasagner er fordt. Fam einum hycker annsamt lif hessarar veralldar, enn flerster aller hyggia arnihlega til dauhans, hott hann sie raunar ecke. Uer fohumz menn hegar er uer uerdum i mohurquihe, og hrovmz hahan af, at likamligum vauxte, unnz uer eru Fulluordner ehr al-fodder, og er sa hinn fyrre lytr æuennar; Enn uer hrornum ehr dyyum a heim sidara lyta, hangat til likamuren fellur, og er hann ha full-komliga dauhr. A-fohingar æue mannsens koma framm hölldligar hræringar, siolldga hær og styrkuazt har til er Dauhans Æuen hefur at oyha heim, meh huilikom hætte, at hær linazt fyrst, og uerda æ firr og firr, enn um sihet aullduuges a braut huersa. Ma nu af hessu avllu sia, at mannleger likamer eigu miken skylldugleik uid hverfulan iardarbloma; Hui treit gror og blomgaz, enn hesso næst hrornar hat og hornar, og fellr at lyktaum: Po er likramrin miklu meir yanndadr og haglegar settr, at hem mun, er hann er upphafliga ætlahar til meire starfa, og tigugalegre hionustu, sem enn mun seinna sagt uerda. Huerfr hann ho at sihursto meh avhrum brautanlegum lutum, og snizt til iardlegrar natturu og efnes hess er hann er affommen.

Hetta sem hingat til hefer eg skirt, rædag um hölldligan vauxt og dauha mannkynsens, er miok likezt i ehle flestu kuikenda iardar.

Enn um framm þenna lut hefur almattigr Guþ Manninn skapaþan meþ anda fullom skiningar og vollduglegra rauksemda, sua at hann þekk[illegible] kunne og i vager leggia Jllt og Gott: Getur hann einneg meþ sealfræþe drygt huart tueggia; Þo hefur Guþ meþ rettuisligum laugum fenget mannenom Jllt og Gott, og byrt þau hin saumu laugen meþ maurgum domum, annat tueggia til uiþrsyndar elligar fyselegrar goþsyse. Er þesse ande, er uer umest kaullum Sal eþr aund, stiornande uárs hollds og þess hræringa. Lifer hann æ og eylislega, meþ margfaulldum og skiotligum hugsanum; Þui sua sem likams lif eru hræringar, sua er og lif anndar folget i hugrenningum eþr hræringum hugar, og Samuitaundum þæirra hinna saumu.

Af þesso ma marka, hue miken greinarmun Guþ hefur gaurdt anndar og hollds, sua at þaþan hafa forner spekingar holldit at engu hafi og kallat prisund og myrkastofo Salar uarrar, sem hon lausest ur meþ dauþanum: Þanneg kueþr at orde Cicero i Draume Scipionis og fleirum Bokum er hann ritad hefur; og miok a þa leiþ tala enn marger Kristner Kennemenn a uarum daugum.

Enn ei at siþr hefr hinn ædste spekingur og haufundur allrar natturu, uattat, i magnsmuþnom og uegs uiafnra luta, miklo dypre uisende, helldr en uer saum understaþed; Yfergnæuer þo huat einna hellz sa laundardomr er hann hefur sua uglik efne, sem eru annder manna og likamer, i eina skepnu sett, og sua naquæmliga tengslat, at efter hugsonum udeilanlegrar Salar skipaz hræringar haufigrar likams natturu. Sealfer han-

sum

sem uer raun i heitde, hur nagavngil ern þessi hion, þar Galen sykest af nattorlegom kuellingom, (og er hun þo, ser i lage ihugvt, frials af vmskiptom og sivkleika); Enn likamvin, af hennar ofvrhuga sær oft fott og æsing, edr braþuisligan bana. Miklo flere skynsemder hörstu uer at leiþa til skiringar þessa mals: Vm ymisom iþrottum og uegum salar huersu miok hon opphasliga likest i ætt hins hæðsta havfotsmiþs og sins Skapara: hversu fiolskylldt er hennar Embette, og hur dasamlega uart holld og limer ern skapter og setter henne til hagligra frammquæmda. Enn eige ma þess alls uidgeta, i sua litellre skra; þui her opnazt siaudr-divp hinnar gvþligo heimspeke. Helldr hlyt eg þar niþr at koma mino malesne, er eg hafda ætlat fyrer avnduerdo, og syna meþ sam ordum, hue misiovfn eru dagar Lifs og Dauþa, efter mælingo uitrleiks og heimisku uar mannanna.

Þar man eg fyrst tiltaka, er os gavrest mest naquamit og uer havsom helldst leiþsavgn af, enn ætte þo firrst at standa girndvm og afrekom uarvm; þat er holldit. Sagdag fyre skemmstv, huavrsu þat er at fornv og nyiv af spavkvm og lærdom Mannum vuyrdt, og halldit ultrlegt, at afrækia þat sem merst, meþ svllte og pindingom. Og otrvligt er þat, a uarum davgom, hue heiþner menn i Austrindia raþa sialfom ser hardlega, til Straffs og Yferbotar. Enn saa er Guþs Uile og retteleg Skilning uarra Nattvrv laga, at uer Hoffamliga nærom og Styrkiom likamen, sua hann sie ei uanafle til at gera sitt Embætte, og nyta huavrskonar andlegra hialpraþa til Lofs

Skapara sinum og Manne sialfum til sannligrar ynaþsemdar; enn aþrum Mannnum til Styrktar og Gagns i goþom og farsællligum lutum. Þa uitu uer sialfer fauiser Menn, at uer uillunz aller drivgum, huers af þioþgavtu; enn færster af oss þravngsmi holldenu meþ fyr teþum pindingum, til yþranar auka. Hellðr steþeom uer a suasoþsam- ligum uillustigum likams losta, styttande lifdaga- na annat huert meþ lete eþr uþarfligu aruiþe, elle- gar og ymisum efterlatum likams gyrnda, enn tavkum i mot fyrerlat heilbrygde meþ uadueisli- gum alldrtyla, sua at þralega deyum uer aþr enn uer eru fodder. Hue umakligt heiþingium hafe uyrdzt huilikt liferne, megu menn meþal annars raþa af Skriftum þeim er Cicero aqueþr: At þeir sem a life uelltu sier i Syndsamlegum losta og brutu sua rett Guds og Manna, skule efter dauþann uelltazt umhuerfes hei- ma, med sifelldum erle og Unadum. Uitr maþr uaraz sem mest ma hann alla vuegu, og þott hann stunndum sie nauþigliga hallden af Veyr- num tilhneigingum, þa sueiger hann þær kiæn lega til goþuilea, efter þeim raþum sem salen aleggr. Þui skal til hennar draga ræþuna, og drepa a, huiliker eru manleger lifdagar, at andarlife; bæþe uitra og skammuisra Manna, eþr heimskin- gia, sem hafnendr eru rettrar andar Natturu.

Uerd eg Þess at geta, at uitran mann og go- dan læt eg eitt uera; enn hinns uegar skammuisan og illan mann; þui eins og engen heimiskr maþr kann rettelega goþur at kallast, sua kann og miklu siþr illmennit at heita uitringr, þott hann skyrte

eige

eige slægd til afeines og vandra bragda; meþ þui hann hefur enga lifande þecking a Guþlegre speke, sem knytt er uid osehiande fysn til goþra Uerka. Marga illgiarna menn hoyrig leisda fyre uitrleika saker, sem rauner ber a, at þæir ero einongis uitrer i heimskonne, og marger heita þæir goþer Menn, sem eige kunna gott at gera meþ skynseme.

Sa einn er huert tueggea, goþr maþr og uitr, er byr yfer lifande þeckingo goþra lota. Þui var þat spaklega mælt, er sagde uitringr nockr a Spane: Ver eige illur af þui þu sierr Ofgoþr: Goþskan einsaman a ei heima nema hea Bavonom og Heimskingiom.

Nv hefzt þar ave Salar i likamlgo Herberge, er maþr er geten fyrer helldligan saingang Karls og Konv, og synazt litlar hennar meniar, ar lifdaga Mannesens; þo ver hon huarke ne þuer, þat er gagnstæþelegt andlego eþle; enn mælande man vera mikeleikr andar at trappna tale; þui sua sem hun hefur margar Nattorvr eþr uitlegar hogarhrorengar margra Kynia, eins skipter mesto vm haleik uits i huavrre Nattoro. Og meþ þui Salen er sua fastliga hallden i fadmlage likams, er eg aþr gat i ræþo minne, og þarf hon hanns lima uid til hueruetna, sem hon vill starfsamliga atforazt, þa er hon eige lios i Barnosko, meþan smaþuelar likams ero ei algavrvar. Siavm ver bavrnen fara raþlauslega, giæler þau margr fyselegor hiegome, meþan i ero leiþingiaskap bolgior at fallanda bloþs, og blind Skilningarvit; enn uiþ þat, er alldr forest yfer, þa tekvr Salen uit stiorn holldlegra lima, og allre Uerkaskipan. Nu byrtest

þa

þa framm a leiþ, huort meir væþt andleg forsia, eþr lata menn suikol fagrende fylla grunnsæt Skilningaruita og glepia sianer andar; sannaz þa a oss it forna maltæked, þat oft drepur søte sa er augna misser. Huinær her er komit mannlegum efnum, hravtom uer titt i uarre frammferd yfer havlkn orsa, sem uer hygds uera fagra dygdabraut og flera; af þui uer sapm eige fannendauegy.

Uitr maþr byrear sina ferd meþ opnom hyg-skots augvm, og synazt i favr meþ havnum auk kendar fortinlor ennar fremre farsælp, sem alldrei skilst uid hann i nackvromþessa heims fagnaþe, ne helldr moþeligvm drep-riþom: Hann gengr eins og Seneca kemst at orde: Med uissre Fera ravlo til dauþans: Hann suitnar meþ vnþe at og siþ, i yþvlpm stavrsvm hygsamligra lvta, sua sem satt hefde hann vlisat, en margt ugavrde. Huers at mote gengr Skami-uis maþr uillt uega: Ueit hann ei huar hann kom a leiþ, enda hyggr hann uegen i braþ huerge skemmazk mune: Ekrit hefir hann at uinna, enn til ohyrstar einnar og leiþenda sialfom ser, þar til at ouavro stigr yfer hann daligr dauþe.

Uitr maþr er iafnan auþraþr forsian andar, og gavrer ænn Goþ sier at athuarse; enn heimiskr maþr gremr Guþ at ser, og Salo sinne ueiter hann einlæte

Liuivs Sagna Meistare seger Romvlvs lete þriar uera skilnaþar Saker bonnda uid kono sina: fyrst, ef hon uære i feavrraþom uid hann; þa ef hon gerde hann ey einhlytan; enn sia uar en þriþia sauk, ef hun hefde kynne lykla at hyrdslum. Nv gera Skamm-uitrer menn þetta allt i senn, efter illvm

framm

frammhuetta latom holds gyrnda: Peir stand-
skapaz uid andan og vaþa banaraþum, lætandi
hann einan enn horande sialfa sig: Meþ orettom
lyktom komast þeir at hanns fearsioþom, þegar
þeir hafa Goþligar andans Nattorur til fram-
quemda klækeligra likams gyrnda, vnns þeir meþ
otuisom dauþa gera nauþiger sialfskapan skilnat
Lifs og Salar. Og hvad þarf eg lengr at dra-
ga þetta Mal: Uid myrkua skaugar og andnyþre
gæfunnar gogna heimsker menn, og yferkomazt
af otta; enn hinir gavrast æ at styrkuare. Þegar
allt i lynde leikr, auþr og uyrdingar, vaþa þeir
vpe miok; hleypur þa til þeirra ofmetnaþr, sua
kraftt eþr æi mege aþrer menn gera þeim til hofs.
Enn uitr maþr er hinn same, og þa huad uarastr
vm sig þegar hiner vgga minnst at sier: Fe og
vmdome kallar hann lipurliga þess hærsta giafa-
ra til at sigraz a illo: Uer hann huervtueggia til
dygda starfs og styrktar goþom mavnnom, þem
er hellst uidþurfo. A Skamm-uisom mavnnom
gloer auþrin; enn af þui þem uerdr starsynt a
hann, þa blindar augo leiptr, og iafn framt sigt
hann a þa, og ber meþ þyngd ofurliþe, aukande
þeim suefnhaufge og folsligt anduaraleyse. Sua
þeim fer ei sierre þui, sem agott Hershavfdinge
Paulus Æmilius sagde vm sina Menn er þeir skyll-
do uavrd hallda: At uapnen yrdo þeim til
Þyngdar og (?)re; þui þeir uære lokter i bryn-
ionne eins og iarnhyse: hefdo Skiolld fyrer
hyrd enn Spiot fyre stod: Suæue þeir sua
og hefdest ekke annat ad, en þat, ad þeir af
fegurd uapnanna lete Fiandmenn sea sig

 aleng-

lengdar; enn Sealfer sær þeir engan huin.

Til lykta skal þess geta, hve miked skile uisan g fauisan Mann i hinnsta skilnaþe Salar og Lifs. Ei er þeirra minne munr i dauþanum, enn i ynemndum vnþan faurnum lifnaþe. Þeir sem olslega frammganga, lifa an umþenkingar, og ola gott og Illt an skynsemda raunar, uidlikt og Skelfiskarner: Þeir liggea iafnan i leirnum og vnna eige aþra hræring eþr nautnar æþe; enn at iapa uid Solarhitan og lykia sig aftr uit Kolldan. Til dauþans hyggur hinn Skamm-uise; enn ætiþ lla, þui hann ueit gaurla þat hann hefer illa lifat, g alldrei uiþ hanaum buest. I annan staþ ber iitr maþr yþvlar annsemder fyre lifnaþe sinum, ua ei þurfe hann at hyra um dauþan, og hyrder iann huavrge nær hann kemr, þui hann er alldrei iarbuen: Dag huern er honum fyrer Augum ugar skyggsia egenlegra athafna, sem fol firraz g fleiga brut, ef sua berst ad, þeir nockurn sinne hana lite; þui þeir sialfer fælaz sinn ufriþleik. Ia fauise uill alldrei deya, þui hann ueit sig alldrei lifa, og þegar Lifed er endat, uill hann fyrst yria þat; enn uerdr meþ þeim hætte, ad hin si vrstu anduaurp uekea Samuitunder hugar, veriar er opna seanum manns at duilia, ufryne gar Skuggsear þess hins liþna dauþa Liffens, ia þær lykeaz alldrei up þaþan; helldr fylla þær ugo Salar ogrligum morburdum, og ala um lr harmfullt Lif meþ yferuættes leiþendum, þem alldrei megu þeir afbera. Hinns uegar inndr uis maþr aurygr og biþr komu dauþans i

franligre

framfigre uon: Þyckezt hann hafa lenge lifat ef uel er lifat; þui hann ser ecke Skamm-uisan kuam ast vr barnoskv, þa er hann skorter opt ei a tiræþan. I falle likams erv uaknar allar samvitavnder andans, byrtande gerualla Spegla lifanda Lifs og þui meir storande sierhuerla Liking athafna fagrliga, sem hann hyggr þa gott til at taka skiota aumbavn dyggelegrat Þionvstv: Makende fyrer ofvrleik, enn fyre uolk og uesælld mvnaþligt hoglife: Mvnu uera þær likingar eymvna, og þær skyggsior anduerdar horfa vm alldr: Þa neyter hann i tome andligrar Nattvrv, og athyglar an hindranar lavg og eþle þess osta rettara: Fær hann af allav saman, þeirre ihvgan og losligv uottorde sinnar Samuitskv, sua mikla gleþe, at huartke kann hvn at mælaz nie til þyrdar at ganga: Lofar hann þess Skapara sinn, og lifer i þeim fagnaþe eyliflega. Þann ueg siavm uer nv dauþliger menn, at sa heimiske tekr þar til sem hinn uise endar, og uinnr hann avflvglega þat sem meþ lage skal uinnazt, annat lætvr hann farazt fyrer. Þa byriar uitvr maþr i hogdom, og lykvr uid meþ skemtan og uyrdingv. Uil eg sua, aþr eg skilest uid þetta mal, koma meþ iatningo Hæiþens manns, sem eg hof fyrer avnduerdv, þar hann seger huerneg hann lifa uillde a þennan hatt: Eg uil sia dauþan med sama Suip og eg eg høyrer hann. Eg uil þola allt aruiþe Styrkuande holldet meþ Salunne. Eins vil eg at engv hafa auþæuen huart helldvr þau erv nær eþr Fiær; og ei uil eg uera Stort hvgadre þott þau gloe vmhuerfes mig eþr

bryggare so ligge þau a Natstadar. Eige uil eg Finna huert auþnan kemr eþr fer. Hallda vil eg avll Lavnnd min at uera og mitt Lannd at uera allra. Þar efter uil eg lifa, sem eg ueit at eg er fyrer alla Føddr, og þacka nattvrav hlvtanna þar fyrer; eþa huern ueg kunne hon bettre at gavra hluta minn? hon hefer gefit mig æinn allom og mier æinom alla. Huad eg tilhefe, þat uil eg huerke geima meþ finkne, ne meþ Eyþslavvtausa. Engan lvt þyckest eg helldr eiga enn þann sem mier er uel gefen. Eige tel eg eþr ueg vtan þegnar uelgerder. Eg skal alldreige hallda þad miket at uera, sem aþrer eg af mier uerdvglega þyggea. Eg uil eckert gavra efter atlan, enn allt efter Samuitsko. Huad eg gere sealfr, (sem) at mier ouitanda þat uil eg ætla sem eg gerde at uitne alþeodar. Eg et og dreck til at sedea nattvrliga Þvrft, enn eige til at Fylla magan elligar tøma hann. Yndæll em eg uinvm minvm, enn mevklatvr og tillatsamr ouinvm. Eg tilleiþvmz aþr til et mælt og skynda til ad ueita sømeliga bøn fyrr enn beþen er. Allr heimren er mitt Favþrlannd og Gvþen erv miner Formælendr: Þeir stannda vppe yfer mier og vmhverfes mig, meteendr allra minna Orda og Verka. Framinliþa uil eg meþ þuilikav uætte, at eg hafe elskat goda Samuitsko, og goþar yþkaner, sua enges Frelse fie minkat af minvm uavll-

dvm,

dum, og siðst mitt eget. Hver sem nu þetta Slytur og vill og treystar at gøra, sa hinn same mun ganga leið sina til Guðanna.

Her hefur æfe Gudmunndar.

Nu man eg þar ræþuna huilaz lata: Villdag þær greiner er eg hefe talit um rið, skylldu typia til yegs og minningar uyrðugligs og agæts høfdinga, huers ferell uerit hefur einstig forsialeiks og uisenda. Enn þat er þar sem uar hinn sæle maþr Gudmundur Sigurdarson, huern eg nemnda fyre framan i þesse Skra: hefer eg meþ þeim efnum hafed stuttan formala, at eg uillde sua takna hans Sigrsæla frammfadr af þessare ueralldu, eige til harms eþr helstriþa uinum hans, helldr til skynsamlegrar hreystingar hugar og maklegrar endurminningar hans Lifdaga. Huerge þarf hann holbera uid, sicærre fer þi; enn uerdigr er hann þess af mier, sem aþrer goþer menn, at eg unner hanum Sannmæles. Nu er þat eige min ætlan, at eg myne auka lofstir hans i nockru; þui þar til em eg uanfor i alla staþe, ennda uar hanum alldrei rett i skapfallit, at heyra hroþr sinn, helldr hugdest eg ei mega stinnga unnder stol retty hoþorde minnar Samuitsku, ad eg skyllda meþ einhueriu mote agæta hanns Lifs uitrligar Frammferder; enn eg ma þat eige gøra meþ aþru mote, helldr enn þui, at eg skrasete þessar malsgreiner, sua at ei uerde þær so fliott med tiðnum: Mællte hann þat oftlega, at þuilikar Taplur, er eg hefe nu frammflutttar, uæru huartueggia hreystelegar og nytsamar, og ætte þær hellst ad hafa yfer grefte frammliþens Manns;

þui Likprédikaner ættu ei at gabrast til hræsanar dauþum maunnum; helldur til Upuakningar og Lærdoma þem er efter Lifdu, nit gefed tækefære nyuordens dauþa. Nu ma eg þui uiþauka, at hann sie i marga staþe uel at þui komen, at hafa nafnbot uitrs manns; og þui bett sie þat falled, ad eigna hans Namne þa skugsio manna framm-ferda er eg synda fyre skemstu; sem hann uar sialfr bæþe uitr maþr og goþgiarn: Eru slik döme allgoþræfelig og Salum uarum fyseleg efter at brepta. Þo ber mier ecke at ganga sua umalsmannlega framm hia grauf hanns at eg minnumz ei meþ fam orðum hanns upphafs og afdrifa.

Guþmundr uar i Fauþr ætt Nordlenskr at kyne Sigurdarson Sigurdarsonar Jonssonar af Sualbarda nordan ur Oyafyrde, og er sa frænd-balkr bæþe mikell og gamall og Goþkunnigr. Moþer hanns uar Guþrun Nikulasdotter Prests unnder Mula a Skalmarnese. Sa Nikulas uar komen fra Þorleife Riddara og Byrne Hannessyne Eggertssonar Eggertss. ur Uik austr i Noruege. Þau Sigurdr og Guþrun biogu fyrst a Brianslæk og Fyrde, enn siþarst i Flatoyu a Breiþafyrde. Þeim uard þessara sona auþit er a legg komuzt: Sigurdr uar elldstr, er siþan uar lenge Prestr i Flatoyu; Þa Guþmundr er nu gat eg; enn yngstr þeirra Broþra uar Þorgrimr Sysslumaþr i Myrasyslu. Dætur uaru þriar: Þora Ragnhilldr og Guþrun. Faþer þeirra Sigurdr hefur uerit nockra riþ laugsagnare i Bardastranndar Syslu. Hann uar Starfsmaþr mikell og

hellt

hellt miok Sonv Sinvm til Læringar. Skal nv þess Manns æinvnges uidgeta, er eg hof vm at tala i fyrstv.

Gvþmvnndr uar snemma nænligr til Spakleiks iþrotta og Syndest bratt at uera mikillar haminngia. Hann uar falatr a vngvm alldre, enn huass i Skilninge til boknams; Þui let Sigurdvr faþer hanns, hann nema allar klerkligar iþrotter, sem i þann tima uar titt at akta vngvm mannum: Uar hann vm Svmrom meþ feþvr sinvm enn vm uetrvm i Skalahollte. Þa sat þar at Stole agetr Byscop Jon Þorkellsson Uidalin, og vnne miket þessvm vnga Manne; Þau vorv hin seinvrstv ar æue Jons Biskvps. At farra uetra freste uerdr hann sua fvllnvma i Skola Lærdome, sem sømeligvm prests efnvm byria þokte, og þo uel at þui. Sem liþen varv kennslv ar hanns, gerdest hann fvllþroska; dualldest hann þa vm nockvrn Tima med þeim Systrvm Eggerts Dotrum Biavrnssonar vnndan Skarde, og uar ræþesmaþr. Nv fær hann mikla farfyse til vkvnnra lannda, og hyggzt hann sua hellst meiga framazt og æuazt i farsællegvm lvtvm, ef hann sialfr sæe og nema mætte þarsleganfroþleik og fagra siþv annara þioþa. Af slikvm efnvm einstrengde hann þat meþ sier at fara vtan; tok hann sier nv far i Stykkes holme, meþ Daunskum Kavpmavnnum, a Skipe þui er kallat uar hualfiskrin. Þat Skip let i Haf siþ a hauste og uar nær tione uid Hialltlannd. Þo uard Gvþmvnndr vel reiþfare og þeir aller samt, og

komuz

komuz til kaupmanna hafnar þat ar; uar hann þa uetre meir enn halfþritvgvr.

I Kaupmanna Havfn uar hann teken i rett: og tavlv Stvdenta; kom hann sier bratt i Kvnningskap uid lærda menn og agiæta, sem fliott skildo hue mikels hattar hann mvnde uerda: fremstr af þem uar merkelegr maþr og uiþfrægr fyre margra lvta Saker, froþleiks og Speke, Johannes Grammius; hafde Guþmvnndr þennan Mann helldst at athuarfe og foristo sinnar ypnar. Nv meþ þui hann uar ein fallðr i Ast og þionosto uid almattvgan Gvþ, og uisse gerlega þat hanns otte uære upphaf allrar uitsko; þa girnezk hann hellz at nema meþ fvllvm ravksemdvm hanns Uisdom og hellgar Ritningar. Enn af þui Gvþ hefer ei auglyst sinn uilia skynlavsom kuikendvm, helldr mavnnvm þæim er hafa Skilnings fvllan anda; og ætlar hann svo til, at þeir skvlv þann Skilning ræyna sem merst, til fiolganar all[...]ar nattvrlegrar kunnattu: Megv Menn sua hellzt og best skira helgar Ritningar og trva Gvþligvm Leyndardomvm, at þeir hafe aþr sem fremzt avþlaz, af Gvþs nattvrligvm Efnvm, þeckingv Gvþs og sialfs sins: Þa uillde hann fyrst nema heims speke, huer i sier hefvr innefolgnar gavruallar kunnattvr Guþs uilldar og athafnar i alheims Nattvrv: Læra þær kunnattvr rettan greinarmvn Dygdar og Syndar, uyrdingar og Skammar, Eymdar og Sælv: Þær syna huert satt er eþr logit, uist eþr ifanlegt, liklegt eþr Bliklegt, og at lyktvm liking og Stord allra lvta.

Fyrst

Fyrst nvmde hann þær i þrotter er Heimspekingar kalla Metaphysicam og Logicam; þa Ethicam, jus Naturæ og Politicam; enn siþarst Mathesin og Physicam.

Þegar hann þottest nockru aleiþes komit hafa, vm þessar iþrotter; þa let hann skra sig til raunar og feck af hverium Meistara i sinne Iþrott, ed besta vitne; enn af øllvm þeim asamt, þa namnbot, er þeir meigv Æsta gefa, og kalla laudabilem. Litlv þar efter vard hann Baccalaureus Philosophiæ. Nv kvnnv at savnnv marger at fa þvilik Nafn, enn somer vera miþr at þeim komner, sua sem stvndvm ber raun vm vitne; enn vm mann þenna var eigi þann veg farit; þui bæþe lærder menn og aþrer er savnn deile vissv a havnvm, mæltu hann væra einn af þeim er fremster stoþv i Flocke sinna Lagsmanna. Synde hann þat ei allshalldan i klerkligvm deilldar-malvm og gamansamligvm þrætvm, sem menn vekia tiþvm, somkostar fore rauner eþr dægra styt-tingar. Hann var i þeirra Tavlv, sem i Kaup-manna Havfn fyrst navmv og fordv sier til avax-tar, nyan hatt heim speke, huorn er hof- at kenna meþ velldigvm Skynsemdvm og Skylavsvm Ravksemdvm nattvrvvitskv, Yþþerskvr Spe-kingvr Christian Volf; og vard Gvþmvnde þat tiltæke at mestre nyt iafnan siþar meir, sem hann sialfvr hefr nockvrvm sinnvm vottad.

Og er hann hafde nv þannveg vmmbvest, þocktest hann hafa fengit þann framgang er framast mvnde havnvm auþet verda, at þui sinne, til at nalgaz meþ ihvgan folgen fesioþ Gvþs Ritninga; byriar hann þa þennan Gvþsannligan starfa i styrkre van

at

at Gvþ hylpe hanom og greidde gavto hanns til hialpuænlegs andar-algernes. Þad uard at goþv raþe; Þui hann tok uid þessa ydn þui meirvm frammfavrvm, sem tilkoman uar enn meire hattar helldr enn i env fyrra bokname; sua þat mælltv nockrer uitrer menn sem gavrsa uissv hans Lærdom, at hann uære uist boren til nockra andligra forræþa. Feck hann og, þegar raunir uarv tilgavrdar Skilnings og Kvnnattv hanns i Lærdomvm Kristennar trvar, iafna namnbot þeirre er hann fyr hafde fenget i heimspekenne. Allt þetta mætte synaz ærit til at auglysa Lærdom Gvþmvnndar, þar slikar Iþrotter er nu hefer eg talit erv einvnges lærdar heitnar vti Lavndvm; enn svo eg ei i nockvrn mata drepe a dvl hanns froþleiks atgerue, uerd eg þess at geta, at hann kvnne auk Gryckskrar, Latinskrar og Danskrar Tvngv, at skira þyþuerskt Mal og Franskt; nam hann þat af avþrvm Vptavkvm; þeim er eg enn mvn seinna greina: Ecke uar hann vkvnnande Hebreskrar Tvngv, þott vrþe hann siþar at leggia þessar og aþrar flere fagætar iþrotter fyrer oþal. Vmfram of slikar yþkaner las hann iamt til skemtanar og farsælligra dœma a bøkvm enna froþvrstv Sagnameistara, og gavrde sier kvnnar fornar Savgvr þeirra uilldvstv manna og frogvstv havfdingia Samlendra eþr vtlendra: er huarvtueggea þesse kunnatta tvngna og frasagna halldenn hinn meste Lærdomr og fræþe a uaro Lannde. Nv er eige vndarlegt af aþr sagdo þott maþr þesse uære af avllvm goþvm og uitrvm Mavnnvm vel þockaþr, þem er hann kvnnv.

Umm þessar monnder leiddu Suiar miok at spurnigum um Islendska Menn, þa er froþer uære og lærþer, ef fara uilldu til Uppsala og hallda uppe fornum froþebokum sem þar liggia, og at miklu leite eru upphaflega fluttar af Islande: Þeir skylldu laun hafa fyre Starfa sinn, og umfram, apra geoþsku og høgüse. Uid Guþmund uar leitat þessa mals; enn meþ þui huarke sialfum haunum ne helldur uinum hanns synde⁊t þetta efne sua uænlega stofnat, ennda uar ecke fostr iavrdu hanns þaþan breyt uan nytsemda; þa synjar hann at fara og uill biþa betra fores. Um seinustu misserum þeim er hann uar i Danmavrku, þa uar þar tigen sendemaþr komen ur Fracklande til Dana Konungs Christians hins Siavtta, og biþr hann nockra riþ i Kavpmanna-Havfn efter erendeslokum sins Herra. Uid þennan mann komst Guþmunndr i kunnigleika, enn ogerla ma eg skira meþ huerium atburdum þat skede; Og fellr hann þeim Franska Herra sua uel i Skap, at hann gavrer sier datt og uerdr fiolrædt uid hann i tome: Fretter hann margra luta af Islande, um siþferde þeirrar þioþar, og forn froþe sem Islendingar kunnu meir enn annat Folk a Nordrlavnndum. Þar kom nockru sinne at þeim uard talat um Karla Magnus Keisara og Savgu hans; enn er hann uisse at hun var ritavd a Islendskt Mal, þa gyrntez hann at fa þa Savgu, at hann kynne heim at føra i sitt Land sua fasenan grip, og endur bøta þar meþ æue Fracka Konga. Byþr hann þa Guþmunnde meþ sier at fara, og skira þessa ena Islendsku Bok a Rumverskt Mal: Kuedzt hann

munde gavra goþan hans fota og tulka sum fyrer hanum, at hann þyrfte ei siþan at yþraz þessar ferdar. Guþmunnde þockti slik hæitard fagur og horfa liklega til Somda, kunne og þann veg at beraz at slikar hamingio rauner mundu meira sloþa efter draga; heiter hann nu ferdenne og gerer sier þa kunna Franska og Þyþuerska tungu, sem eg aþr gat; hui þeirra þioþa Mal eru nu flerstum kunn a auþrum laundum, þetta skeþe Ar MDCCXXXIII.

Enn litlu siþar kemr þat a malreiþ i Staþnum, at Stanislaus Leczinsky Polina Konungur hefde slitt Rike sitt fyrer Augusto enum III. Saxlendskum Hausdingia sem þa uar til Kongs Teken yfer allt Lannd. Þau uoro uptauk til Mals þessa, at þennan Stanislaum Greifa efde til Kongdoms og Kosningar Lauþuer Fracka Kongr hinn XVde, magr hanns; enn mikiu fyrr uar þat er Suiar hofu þann til Rikes. Nu hafde Stanislaus flyþ til Dantzigar, og uar þar innelukter af uuigum her Garda Drottningar; Enn i annan staþ sennder Lauþuer Kongr nockort liþ mage sinum, og kom þad þo fyrer ecke, þott freften yrde nockur; Þui aþr liþner uæru tiu Manaþer, hafde Gyrdskur her unnit borgena. Kongr komst enn a flotta unndan og kallaþe siþan ei til Rikes i Polina Lannde.

Þegar Senndemaþr hafde meþ sonnu fregit þesse tiþende, tok hann þat fangaraþs, at sygla til Dantzigar, huert tueggia til raþagerdar og framhuata sinum Sueitungum. Uit þat forst fyrer ætlan Guþmunndar, og snyr hann til Islands

lands þat Ar, meþ favgrvm Ordskyr og Agætvm Uitnesburdvm lærdra Manna i Kaupmanna Havfn: Þa hafde hann uerit fym uetvr orlenndes Nu sannaz þat hier er menn optlega reyna, at Guþ hefer betre forsia fyre sinvm uinvm, helldvr enn þeir sialfir stundvm ætla, nær þeim þycker huad sællegast uiþhorfa, og Gvþ hnecker þeirra Vpgange: Uerda þau siþar at iaqueþa þat Gvþ hafe vel raþit fyre þeirra havnnd. Eins ma þetta hinngat heimfæra; Þui þat er kvnnigt uordit huerja favr hinn Franske Senndemaþr for til Danzizar, og eins huersv uidbrann þeirra lvtvr, er havnvm havfdo uerit afylges. Hefer Guþe sua þockt maklegast, at þesse Gvþmvnndr være helldr til Stoþar og heilsvsamligra dvma lavnndvm sinvm; enn hitt, at sua hraparlega tyndezt hann, eþr uelktest meþ vtlendvm Mavnnvm.

Þat sama Ar er hann quam til Islands, uard hann alþinges Skrifare, og at liþnvm þeim misservm, fecc Christian Kongr havnvm Sniafells Syslv til vmraþa og fylgde þar meþ Arnarstapa Vmboþ: Leiþ sua hinn nærste uetvr; Þa fecc hann Þorvnnar Biarnadottvr Profasts fra Kalfafelle avstvr a Siþv; atto þau dotr tuær er komvzt til Proska, Ingebiaurgv og Helgv. Bratt syndest þat, er hann kom i Syslu sina, at hann mvnnde uera Siþauanndr maþr, þorfte þess uid, þui Folk uar þar aþr misiafnt at athæfe. Nv ma eg ei allra þeirra lvta geta, er hann uar uidriþenn, þui so ræþa vrde mikiv langlegre helldr en hofe gegnde; enn eg rita

eige Savgv, helldr Skyndelega yfirferd hanns Lifdaga, og læt þat uera gnog sagt, at alla þa tiþ, er hann var Sysslumaþr, hafde hann elivn og annuyrke af þiosa Savkvm eþr annara illhryss-synga sem hann deillde meþ Ravksemdvm og Stiornseme: Hinns uegar uar hann starfsamvr huers daglega, mannhafnarmaþr og hafde iafnan goþskv i bve, kom þat og mavrgvm at liþe. I avllvm skilvm stoþ hann uid Konyngen, vmfram þa flersta, er þat len havfdv haft fyrer havnvm. Nv var hann fyrer Puilikar orsaker miog avfvndaþr af uandvm mænnvm, sem iafnuel havfdv hann fyrer illmælvm og ymesvm misbrygdvm, þott eige uære til mark eþr likende; enn hann sialfvr bar sig auglioslega vnndan kenn-slvm þeim, meþ margfalldre raun og alþeckty Siþlæte til Dauþadags, sua slikar vpliostaner vrdv innbyrdes sialfkrafa at endrmælvm: Hann hafde sialfvr allar þeirra kynia Savgvr at uettoge, og ef af avþrvm forv, þockte havnvm þær framar uera mvndo uite siþlegra frammfer-da, so sem mællte uitringr nockr: Halld þv fyrer Heiþvr (seger hann) ef þv ert lastaþr af þeim sem illa tala vm goda Menn.

Pa uilivm vier nockvt fra þui segia, huerier loter vrdv til lykta-lifdaga þessa sæla Manns: Þui meir sem leiþ æue hanns, tok hann uanheilende miog hætteleg, suo sialldan uar hann vsiukvr; enn þau uarv a þann hatt, at hann fæck hardar innan tavkvr i Kuiþ og breost; fylgde þar meþ sua mikell slavkvrleikr og tiþ ouit, at opt hellt hav-nvm uit sialfan bana. Sua synezk þeim er

skapnad

skapnad kohnu hræringa mannlegra likama, at huilikur Siukdomur kome af Millte; Stemmu, sem huert tueggia gerer i senn, it nepara, gnagande Surklyu i maganum; enn at ofanuerdu speunu hynndar, huar af menn falla iamnlega i omegen: Og hann ueg hefur nu uist at boreft um dauha hanns. Uetur hann er hann uar seinarstan a life, hravngde sia sott hanom sua miok, at hann hygdest ei myndu fleire Sotter fa; gavrer hann ha skipan fore uinum sinum ha er honum hyrdtezt sannligurst vera. Po komzt hann aptur til Lifs at hui sinne. Sama Ar uar hat siþla a Hauste, at hann reiþ fra Stickesholme ofiukr: hat uar fymta Dag uikav. Hann uar a Saurum ha nott. A fastudagen reiþ hann yfer Kerlingar Skard i goþu ueþre, uar hann ha bliþr i Skape. Enn um miþmunda skeiþ Nons og Hadeges kuam hann at Syþre Gavrdum i Staþarsueit og atte har hing uit landseta sem siþr uar til.

Pegar hui hinge sleit, bauþ hanum Frænde Hanns Sira Gisle Magnusson Profastr, til sins heima at Staþastaþ; enn Guþmunndr hafde atlat at riþa til Buþa um Kuelldit, og bra ho heirre atlan, a mote uana sinum. Nu riþa heir Sira Gisle asamt at Staþ, uar har uel fagnat. Pegar bord uaru opteken mataz heir um riþ og ræþa um ymesa lute, enn litit uar druckit, hui Guþmunndr uillde eckert drecka, uin ne munngat ehr brenndt uin: Hann sat a Stole fyre miþiu borde; Pui hann uillde ei sitea a beck, um Kuelldeð. Pa uerdur heim talat um nockrn

Frændur þeirra og med hunvrivm hætte stærþe þeirra raþ; minntest Gvþmvndr þa a dauþa broþvr sins Sira Sigvrdar, er hann freged hafde fyre sam Dagvm, en þa var uel halfvr Manaþr liþen fra late hanns. Sira Gisle telvr þa nockr uanefne uina og uenslamaña; Gvþmvnndr mællte: Treystvm Gvþe, sua hefer eg gavrdt, og þat hefer mier iafnan ad goþv Ordet. Enn er hann hafde þetta mællt, leggr hann fra sier, og þo nockot at Skyndengo, uist þa er stoþ a Diskenvm fyrer hanvm: Sira Gisle spvr, hui hann breytte sua? huert hann hefde nv at fyllv mataz? enn Gvþmvnndr svarar engv, helldr leggvr niþr Knifen og settest vp i Stolnvm, hnigr hann þa i sama bile fram at Bordenv. Þeir menn er i uarv stofvnne hliopv til og uilldv styþia hann, hyggiande þat a hann mvnde suifed omegen; enn þat ouit uard at andlate og uar hann þar allr. Þar vm hafde Gvþmvnndr nockrvm sinnvm aþr talat, er spurdt uar at i ueitslv Marci Lepidi, huavr uera mvnnde hinn oskelegarste Dauþe? og vm Spamæle Julii Cæsaris þegar hann suarede feigvm mvnne; Sa sem kæme at ouavro. Kallaþe hann þat Suar Heiþinglegt; enn kuaþ þat uera likt Gvþs uid Christen Mann, sem uanndaþe iafnan sitt liferne, sua hann þyrfte eige at quiþa sinvm afdrifvm, ad hann fenge fliotan og hogan dauþdaga.

Þegar Menn uarv vr grvnvm gengner um þat, at hann uar orenndr, ueittv þeir like hanns sæmelegan vmbvnat og nattsetv þar i Stofvnne. Þetta skede siþ Aftans a Favstvdagen, þa var Mikaelsmessa at Morgne. Svnnvkuelldit reiþ

Sira

Sira Sisle til Ingialldshols (hær hafde Gvþmvndr iafnan setit, siþan hann kom i Snio-fells-Syslv), og sagde Konv hanns og Frændvm siþen-den: Han uard braustlega uid þa Savgv og for nockrvm Davgvm siþar til Staþar: þa uar þar komen fyrer Broþer Guþmvndar Þorgrimr, og aller hiner villdvrstu Menn, er þar uorv i nand: Havfdv þeir likit vr til Ingialldshols og stoþu þar yfer grefte hans. Uegleg var gavr hanns vtfarar minning. Sira Sisle Profastvr talaþe langt orende og fagvrt yfer Grefte, og sua gavrdv enn aþrer gavfoger Menn efter havnvm.

Gvþmvnndvr huiler i Ingialldshols Kyrkiv synnan uid altare, og þar huila hia havnvm II. Bavrn hanns. Hann uar miok harmaþr af avllvm goþvm Mavnnvm, Frændvm og Uinvm, og Kuaþv trautt hanns Lika þar koma mvndv. XIX. uetr hellt hann Sniofells Syslo, en þa skorte hann II. uetvr a half sextvgan er hann andaþesk. Ma þar af sia at hann hefvr fylgt alldamote.

Nv er liþen Æue þessa hins sæla Manns, a þann hatt er eg hefe ritat vm stvnnd, og mvn þo huerge meiga gnog hæita, til at syna hann sua ger samlega avþrvm Mavnnum, at þeir fengit gete nackvra likingv hanns. Þui skal enn nockut greina vm hanns Uauxt og Yferlit, dagfar og lvnd-erne og minnr Konniga atgerue; Þui sliker lvter erv bæþe gamansamleger at lesa og nytsam-leger efter at breyta: Megv og eige vnndanfellaz i Æuesavgvm framliþenna Manna; Þar þeir savmv lvter erv Lios og Leiþarsteinn Þeckin-

gar himna lifendv, a myrkuo strætt lifdaga dan-
þra Manna.

Godmonndur Sigorþarson var meþalmaþr a hæþ, ei Forraþs friþvr, en somagoþvr og uelfallen i Andlite, liosleitvr og þonnleitvr, og Harit bleikt, fagrauglvr, og Augvn meþallage stor. Nefstor uar hann og nockvt framm mostr, bringvbreiþr og sa vp miok, helldr uar hann riþuaxen, enn þo miobeinn. A þesta Alldre uar han meþ styrkre Mavnnvm at þeim Verte. Hann uar skiallvr maþr i male, ei Ordtalaþr, enn mikill Romrin. Avll hans Skavpvn uar aa lita, og hanneg uar farit likams atgerue hanns.

Enn Skape hanns uar sua hattat, at hann uar maþr staþiglynndr og fastheldinn, vliogheitr og kappgiarn i tome, kavllavþo somer þat þrasynnde, er uar raunar af vppras stauþvgleiks, sem er aþal ackere, gyrding og vnderstaþa allra Dygda. Hann uar ecke hræddvr i mannraunvm ne vnndrlatr i nyvngvm. Hann uar mikell ætlanar maþr, og oft uard at spa þat er hann gat til. Raþ sin gerde hann i Tome, og uissv Menn ogavrla oþar enn frammkuamv. Uandlatvr uar hann at avllvm tilgerdvm og uiþrgavrningvm, og þat mælltv þeir er ei uarv uiner hanns, at hann være einhuerfvr og atfinningasamvr. Hann uar refsingasamr og þo friþsamr. Hann uar hagmælltvr og talaþr uel a mannfvndvm, diarfmælltr og sagde æinardliga sinn Uilia, uid hvern sem uar at skipta; Þo sat hann meþ athygle hia deilvm annara Manna, og hlvtaþest alldrei til viafnadar-Samninga, enn sattsvs uar hann til

Som-

Sondar og Jafnaþar. Heima uar hann kyr og famaligr, þockasamr og lataþr uel og hafde goþa Forsavgn a Bve, Smiþvm og Byggingvm. Enge uar hann sonndrgavrdamaþr i Klæþvm eþvr aþrv latoþe. Uid dryck uar han optast fa- synndr og stvttordr, meþ uinvm sinvm glaþr og skemten, enn þo alldrei Maligr, uakte hann iafnan gamansamleg sonndryrde, vm Lærdom og Skyn- samliga lvte. Hann uar milldr at se og sparde engan lvt uid uine sina.

Uid Ukvnna uar hann engen aurskipta maþr: Gaf hann ei uid Kaup eþr Sal, ennda þag hann ei helldr; Enn goþr uar hann af lane og miþlaþe drivgvm fatækes Mannum, þeim er hann uisse rett uarv tilkomner at þyggia: Sanna megv þad eckivr og einstæþingar og favþrlaus Bavrn, huerra hann matte alldreige mein uita, grata þau nu sinn Misser.

Hann uar goþhrædde og samuitskv symr, uanndvr at tiþa hallde og allre helgre Þionvstv gavrd. Ingialldshols og Biarnarhafnar Kyr- kivr bygde hann miok af sinvm Kostnaþe: Sagde hann sua litlv fyre sinn Dauþa, at ei skylldv Arfingar tilkalla þeirrar skylldar. Engen iþrott uar sv at hann legde meire Stvnnd a, eþvr rædde optar vm, enn heimspeke; hellz i dagligv Tale, þa er Menn kalla practicam og exemplarem, þad er vm þat huerneg Menn sealfer skvlv lifa og huerneg aþrer menn Lifat hafa: Enn þa er kallaz Theoretica, þat er Skoþanar og Kunnat- tv speke, stvddest hann uid i allavm uanndama-

som og huar hellz eige uäru aupsen sannende; Þott faer Menn heckto⁊ ehr kynnu þann ueg.

Af huilikum efnum uar hann kosen og vel tilfallen meþ sam aoþrum þeim er til uaro tekner, at ennþrsemia þau nyio Islendsko Laug, sem nu ero i Sallt lagen um riþ. Þa nyhattaoþo heimspeke Bok, er gaurdt hefur hloþuersku Meistare Gottscheid, hof hann at skira i Islendskt Mal; uissa eg, hann hafde skirt Gerdarord i Logica, Metaphysica og Ethica, og sua sagde hann mier sialfur, at hann uillde smaum saman prenta lata þessa Bok; enn þa uar nliok liþen Aue hanns, sua margt uantaþe a þann starfa þegar hann letst.

Nu megu aller Menn doma af þessum lutum allum er nu ero asamt frammtallder, at Guþmunndr hefr uerit maþr fyrer þeim lenum sem hann hafde, og uhufrainmyser: Ma eg hinnigat leiþa þad sem Plutarchus seger fra Theseo, at hann lete, (þegar hann sette þann Achaisska leik) Skipshaufn Athenumanna hafa sua mikit Rum a Sionar Fletinum, sem þeir gæto hylit meþ Segle sino, og þockte haunum sua makligazt at þeir hefdo huartke meira ne minna Rum. Enn mier uyrdest atgaurue Segl hins sæla Manns Guþmunndar, hefde matt taka yfer langtum uiþara Rum, ef Guþe hefde sua þocknazt; Þui huert helldr hann uar meþ leikum ehr Lærdum, uar hann um fram flesta menn fyrer Lærdoms Sakar og Uits; Hann kunne heimspeke fremr auþrum Man-

Mannum her a Lande, og af hennar rauksemdom, nærst Gudligau fulltinge, uisse hann betre grein helgra doma, enn þeir er ei kunnu heimspeke.

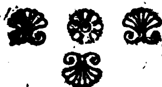
Eins ma eg at kueþa um Mathesin, ehr Mælingar Iþrott allra lyta, huerre einne Grycker hafa Lærdoms, ehr kennslu og frodingar Nafn gefit. Nu uitu uer at þessar Sagner kunnu marger ykiur at kalla, þar ei byrtez sua freklega sem eg hefe talit, huilik atgavrue hanns, fyrer al þioþu Manna; en bæþe uar þat faer skildu, ennda uar hann eige raupsamr ehr giarn a Syningar, þar hann sa þat fyrer ecke koma mondu: Stoþ hann og i þeim Sysslum, er slikar iþrotter matte ei uidhafa til follrar ypkanar elligar auglysingar i Taulom og Skrasetningom. Enn þott Aufundarmenn og Quiner uilldu æi lata huilikan uerdleik hanns uid uehre Kuamazt, þa er þat eige at undrast, hui sliker lyter uerda daglega, og þott þeir skemmiz openberra Lastmæla, þa taka kiæner Menn þat til bragds, at hola iafnuel minstu ehr uestu maunnum, sua þeir þurfe eige at leifa þa hina goþu. Nu er þat sannlegar at lofa Guþ þess, at hann lætr þo nockra goþa Menn og uitra byggua Lannd uart, til langrar Somdar og Nota, þott likamrin fyne; þui af avllum argallum og illære, er sa huat þyngstr, þegar breste uitra Menn og goþgiarna, enn Lanndet hylia Pornar og Illyrme.

Her uiliom uer lata staþar nema styrda Minnengar Taulu agæts Manns: er hann at raun horfen

horfen enn ei laten. Lifde hann meþ fiavrum lifande Lifs og steig meþ lifande fiavrue fyrer avrmiott breckvhuel likams vmegens, til vdaens hallar ens lifanda Gvþs; huar hann lifer lifanda Life, lifer iavfnv Life, sinv egenligv Life, sem ecke Lif man efterkuama: Þat lif er an vmskipte. Sua er hann her æilifr i hia goþvm Mavnnvm og þar æilifr i hia Gvþe.

Siaed nv til læiþes hanns goþer Menn! eige þvrse þer at grefeazt til! Þat er horfed ravþilligre Fylkingv Kristelegra Dygda. Þaþan kenner vlms og vlear. Þaþan fionar nar hans. Þaþan kefeazt kallder byler Fiandskapar og Afavnndar: Sitia þesse Hion fiavtravd a læiþe hanns, i uardhallde Dygda, og skulv þau suellta þar til Heliar.

Nv erv Þrotnar andgeiplvr, Þroten avrskipte,
Þroted allt hvad illt er; Þa man alldr
æi Þrotna Gvþs Lof!

Nockvr

Nockvr ei alkynnvg Ord og Orda Skilningar i þessvm Tavlvm.

Afvsa, vfvsa øfusa, Bliþa.
Afylges, i favr meþ.
Akta, elska; yþka.
Alldamot, huar skilr allder eþr huor 100 Ar.
An, fyrer vtan, cum Accus.
Andgeiplvr, Mavgl, Motmæle.
Anduerdr, gvnduerdvr, a mote, fyrer avgvm.
Annsamr, vmhurvmarsamvr it. eruiþr.
Annsemd at vera, hura fyrer.
Atføraz, taka i fang, frammquæma.
Atqueþe dyra, dyradomr.
Avrskiptamaþr, illvr nidskiptes.
Avrskipte, vjafnaþr.

Bakna, benda til med nockrv.
Bast, best.
Breckvhuel, huarf kvlv edr kringlv randar.
Brynn, open, avþseþr eþr auþsengen.

Deila mal, skera vr. .... [illegible]
Dvlkofre, dylgiyr, vskirar vinmrepvr. Transl.
Dyrgylldr, sa sem mikit kostar.
Dyr io bellte. Eyiar eþr Nes.

Eindhuerfur, sierbitr Oradþægen.
Endrmæle, mvtsavgn.
Ere, uere.
Eymana, ætiþ minnestæþr.

Feoande, hatande.
Firr, fiær.
Firrst, fiærst.
Firraz, fiærlægaz, forðaz.
Flonar, uermest.
Fnikr, vdaun.
Fol, heimskinge, Gyckr.

Forynior, fyrerbuder.
Foriſta, það ſem fyrer avþrv ſier eþr vndan-
gengvr.
Formælendr, þeir ſem ero fyrer ſuorþm.
Frabært, þat ſem vt er borið.
Franligr, glæſeligt, fagvr.
Freaþ, frivd.
Fregit, ſpvrdt fregnat.
Fremre, ſeinne, ſa ſem fyrer framaner.
Fvſa eþr fyſa, epterlangan.

Gavra ei einblytan, taka fram hia.
Geæler, kcæter, lockat (meþ Saung)
Goll, Gvll.
Gøþſka, nogd lvta til vpheldes.
Grefiaz til, ga ad uandliga, leita it. efaſt vm
hvert ſie.
Gremvr, gavrer reiþan.
Grvnnſæe, heimſka, ſkamſyne.
Gvgnar, uiſnar, dregſt vp.

Halfþrytvgr, XXV. Ara.
Hamingia, goþfylgia dis.
Kirn Hare ~~Suim~~laþa Kongvr tvngla, Gvd.
Haſillendvr, omannlega hangande eþr himande
uiþ einhvern lvt.
Havfvgr, hvnngr.
Havlkn, hraun eþr vrd.
Helſtuþ, harmr epter dauþan Mann.
Hinnſtr, Seinarſtr, her næſtr.
Hnagløpa Syrvr, kna Syndaſuin.
Holbere, ſa ſem vber annars lof.
Hora qvono annars. Hora bonda ſinn.
Hrata, hraſa eþr falla uid.
Hylpe, hialpade.
Hæiten, kallaþr. nemndvr.

Ifazc, efaſt.

Knapar,

Knapar, skringar, dreinger.
Kensl, kondr [illegible].
Klerklig, deildarmal, lærdar disputatior.
Klækslegr, vnder eins illr omannlegr og skammarlegr.

Lac, lag eg, lagdez ebr ham stab.
Lafde. Patronesse. Husfreyia.
Langlega, leibindlega, leinge.
Lata fyrerfaraz, vnndanfella, gleima.
Lavng frest, ↄ: langvr frestr.
Leifdr, lofabr.
Leidinge, leidtoge.

Malreib, kuitte, vmtal.
Mannge, mann enge.
Mann hafnarmabr, sa sem helldr marga menn.
Minnvr, mibr, sibr.
Misbrygde, afbrot, synder.
Mibmvnnda, iafn nære babum.
Motborder, iller fyrerborder.
Myrkua klaugar, hrannarekstr i stor regnr.
Mær, Mærre, comp. stor.
Mærengr, mikelmenne.

Noquibr, uist vm dauban mann.

Ogetr, agiætvr.
Oravm, norvm.
Orlenndes, vtanlands.
Ocyle, gloppr.

Prisvnd, fangbelse.

Ravbvlligr, skynande sem sol.
Raba sier, hyrta sig ebr sla.
Regen, Gvb, Gvb-domr.
Ræbesmabvr, rabsmabr.
Samuitvnder, kraptr salar at uita siálf sinar hvgsaner (sibi conscium esse).
Sefe klackande, hvgvr gratisklande

Sevnne

Sevnna seavt, seta ehr saskahr liosa.
Skyrte, hryte, uantade.
Skemmer, uerdr styttre.
Skemmaznockors, skammaz blygdaz uih.
Skra til raunar, taka skriflega til reynslu, spyrninga.
Smihuelar, Hagleiks vppafinningar i smihvm.
Sniuen, sniwuahr, sniohuytvr, snisbaren.
Snorre, snerren, vhyhr, grymmvhigr.
Spyria, ganga epter spordm.
Storkohr, mikel kynnande.
Størande, gavrande stort.
Svasvhsamligr, yndæll, lysielegr
Svndrgerdamahur, fra breyten, sa sem er vppa nidhavsn.

Tucya, tueggia.

Uanndr, vondr, vandrabragda.
Uanndr mahr, illmenne.
Uant, had sem auantar.
Ueita einlæte, skiliazt uid konu sina.
Uemol, Gyhleger lvter, leyndverdomar.
Uerda med tionvm, tynazt
Uidsia, vmslyon, uare.
Uidrsynd, merker sama.
Vlivghæitr, halldenordr.
Vndrlatr, vndranargiarn.
Vndrænvr, dauhqr og hrottqvsar skepnvr.
Vppgangr, mikel gnypta.
Vætte, uottr, uitnesbvrdr.

Pean, hrælkan, hianing.
Porre, megn, mestr lvte.
Pornar, hyrnar.

Æinfalldr, hreinn, tryggr
Ætlanar mahr, getspakvr.
Æhlengr, mannual og mikelmenna.

